Incipit prologus in proverbiis salo-
monis.
Chromatio et Heliodoro
episcopis Ieronimus. Iungat
epistola quos iungit sacerdotium. im-
mo carta non dividat quos Christi
nectit amor. Commentarios in Osee
Amos. Zachariam et Malachiam quos
poscitis scripsissem si licuisset per va-
letudinem. Mittitis solatia sumptuum
notarios nostros et librarios sustenta-
tis ut vobis potissimum nostrum desu-
det ingenium. Et ecce ex latere frequens
turba diversa poscentium quasi aut equum
sit me vobis esurire esurientibus cetā
aliis laborare. aut in ratione dati
et accepti cuiquam preter vos obnoxius
sim. Itaque longa egrotatione fractus
ne penitus hoc anno reticerem et apud
vos mutus essem tridui opus vestro nomini
consecravi. Interpretationem videlicet trium Sa-
lomonis voluminum. Masloth quas
Hebrei parabolas. vulgata editio pro-
verbia vocat. Coeleth quem greci Eccle-
sten. latine contionatorem possumus
dicere. Sirasirim quod in nostra lingua
vertitur canticum canticorum. Fertur et pa-
naretos Ihesu filii Sirac liber. et alius
pseudographus qui sapientia Salomonis
inscribitur. Quorum priorem hebraicum
repperi. non ecclesiasticum ut apud latinos
sed parabolas prenotatum. cui ecclia-
stes et canticum canticorum iuncti e-
rant. ut multitudine Salomonis
non solum librorum numero sed etiam ma-
teriarum genere coequaret. Secundus apud
Hebreos nusquam est. quippe ipse stilus grecam elo-
quentiam redolet. et nonnulli scriptorum
veterum hunc esse Iudei Philonis af-
firmant. Sicut ergo Iudith et Tobie
et Machabeorum libros legit quidem eos
ecclesia. sed inter canonicas scripturas eos
non recipit. sic et hec duo volumina
legat ad edificationem plebis. non ad
auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirman-
dam. Si cui sane Septuaginta interpretum ma-
gis editio placet. habet eam a nobis olim
emendatam. Neque enim sic nova cudi-
mus ut vetera destruamus. et tamen cum
diligentissime legerit. sciat magis
nostra intelligi que non in tertium vas
transfusa coacuerint. sed statim de prelo
purissime commendata teste. suum sapo-
rem servaverunt. Explicit prologus.

Incipiunt proverbia Salomonis.

Parabole Salomonis fi-
lii David regis Israel. ad
sciendam sapientiam et di-
sciplinam. ad intelligen-
da verba prudentie. et suscipiendam e-
ruditionem doctrine. iustitiam et iudicium
et equitatem. ut detur parvulis astu-
tia. adolescenti scientia et intellectus.
Audiens sapiens salomon sapien-
tior erit. et intelligens gubernacula pos-
sidebit. Animadvertet parabolam et
interpretationem. verba sapientium et eni-
gmata eorum. Timor Domini principium
sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti

Para

despiciunt. Audi fili mi disciplinam
patris tui et ne dimittas legem ma
tris tue ut addatur gratia capiti tu
o et torques collo tuo. Fili mi si te
lactaverint peccatores ne acquies
cas eis. Si dixerint veni nobiscum
insidiemur sanguini abscondamus
tendiculas contra insontem frustra deglu
tiamus eum sicut infernus viven
tem et integrum quasi descendentem in la
cum. Omnem preciosam substantiam re
periemus implebimus domos no
stras spoliis. Sortem mitte nobiscum
marsupium sit omnium unum nostrum. Fili
mi ne ambules cum eis prohibe
pedem tuum a semitis eorum. Pedes
enim illorum ad malum currunt et festinant
ut effundant sanguinem. Frustra autem
iacitur rete ante oculos pennatorum.
Ipsi quoque contra sanguinem suum insidian
tur et moliuntur fraudes contra animas
suas. Sic semite omnis avari a
nimas possidentium rapiunt. Sa
piencia foris predicat. In plateis
dat vocem suam. In capite turbarum
clamitat. In foribus portarum urbis
profert verba sua dicens. Usquequo
parvuli diligitis infanciam et stulti
ea que sunt noxia cupient et im
prudentes odibunt scientiam. Conver
timini ad correctionem meam en proferam
spiritum meum et ostendam vobis verba mea.
Quia vocavi et renuistis. Extendi
manum meam et non fuit qui aspiceret.

Despexistis omne consilium meum
et increpaciones meas neglexistis.
Ego quoque in interitu vestro ridebo et
subsannabo cum vobis quod timebatis ad
venerit. Cum irruerit repentina ca
lamitas et interitus quasi tempestas in
gruerit. Quando venerit super vos tri
bulacio et angustia. Tunc invocabunt
me et non exaudiam. Mane consurgent
et non invenient me eo quod exosam
habuerint disciplinam et timorem do
mini non susceperint nec acquieverint
consilio meo et detraxerint correptioni
mee universe. Comedent igitur fructus
vie sue suisque consiliis saturabuntur.
Aversio parvulorum interficiet eos et pro
speritas stultorum perdet eos. Qui
autem me audierit absque terrore qui
escet et habundancia perfruetur timore
malorum sublato.
Fili mi si susceperis sermones me II
os et mandata mea absconderis
penes te ut audiat sapientiam auris
tua inclina cor tuum ad cognoscendam
prudenciam. Si enim sapientiam invo
caveris et inclinaveris cor tuum
prudencie si quesieris eam quasi pe
cuniam et sicut thesauros effoderis
illam tunc intelliges timorem domini
et scienciam dei invenies quia dominus dat
sapientiam et ex ore eius prudencia
et sciencia. Custodiet rectorum salutem
et proteget gradientes simpliciter. Ser
vans semitas iusticie et vias sanctorum

custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit: consilium custodiet te et prudentia servabit te. Ut eruaris a via mala et ab homine qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas. Qui letantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Quorum vie perverse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis sue et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique agunt auferentur ex ea.

III Fili mi ne obliviscaris legis mee et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui et invenies gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum: time deum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo et irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substantia et de primitiis frugum tuarum da pauperibus et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne abicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius et in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium meum et erit vita anime tue et gratia faucibus tuis. Tunc

In vigilia unius apostoli epistola

ambulabis fiducialiter in uia tua:
et pes tuus non impinguet. Si dor-
mieris non timebis. quiesces et su-
auis erit sompnus tuus. Ne paueas
repentino terrore. et irruentes tibi po-
tentias impiorum. Dominus enim erit in
latere tuo et custodiet pedem tuum
ne capiaris. Noli prohibere bene
facere eum qui potest. si uales et ipse bene
fac. Ne dicas amico tuo uade et re-
uade et cras dabo tibi. cum statim
possis dare. Ne moliaris a-
mico tuo malum. cum ille in te habeat
fiduciam. Non contendas aduersus
hominem frustra. cum tibi nichil mali fe-
cerit. Ne emuleris hominem iniu-
stum ne imiteris uias eius. quia abhomina-
tio domini est omnis illusor. et cum sim-
plicibus sermocinatio eius. Egestas
a domino in domo impii. habitacula
autem iustorum benedicentur. Ipse deludet
illusores. et mansuetis dabit gratiam.
Gloriam sapientes possidebunt. stul-
IIII torum exaltatio ignominia. Audite
filii disciplinam patris et attendite
ut sciatis prudentiam. Donum
bonum tribuam uobis. legem meam ne de-
relinquatis. Nam et ego filius fui
patris mei tenellus et unigenitus
coram matre mea. et docebat me pater
atque dicebat. Suscipiat uerba mea
cor tuum. Custodi precepta mea et
uiues. Posside sapientiam. posside pru-
dentiam. Ne obliuiscaris neque decli-

nes a uerbis oris mei. ne dimittas
eam et custodiet te. dilige eam et serua-
bit te. Principium sapientie posside sa-
pientiam. et in omni possessione tua ac-
quire prudentiam. Arripe illam et ex-
altabit te. et glorificaberis ab ea cum eam
fueris amplexatus. dabit capiti
tuo augmenta gratiarum. et coronam in-
clita proteget te. Audi fili mi et sus-
cipe uerba mea. et multiplicentur tibi
anni uite. Viam sapientie monstrabo
tibi. ducam te per semitas equi-
tatis quas cum ingressus fueris. non ar-
tabuntur gressus tui. et currens non
habebis offendiculum. Tene disciplinam
ne dimittas eam. Custodi illam quia
illa est uita tua. Ne delecteris se-
mitis impiorum. nec tibi placeat ma-
lorum uia. Fuge ab ea nec transeas
per illam. declina et desere eam. Non
enim dormiunt nisi malefecerint. et
rapitur sompnus ab eis nisi sup-
plantauerint. Comedunt panem impie-
tatis. et uinum iniquitatis bibunt.
Iustorum autem semita quasi lux splendens
procedit. et crescit usque ad perfectam
diem. Via impiorum tenebrosa. nes-
ciunt ubi corruant. Fili mi auscul-
ta sermones meos. et ad eloquia
mea inclina aurem tuam. ne rece-
dant ab oculis tuis. custodi ea in
medio cordis tui. Vita enim sunt in-
uenientibus ea. et uniuerse carni sani-
tas. Omni custodia serua cor tuum.

quia ex ipso vita procedit. Remove
a te os pravum: et detrahentia labi-
a sint procul a te. Oculi tui recta
videant: et palpebre tue precedant
gressus tuos. Dirige semitam pe-
dum tuorum: et omnes vie tue stabi-
lientur. Ne declines ad dexteram
neque ad sinistram. Averte pedem tuum
a malo. Vias enim que a dextris sunt no-
vit dominus: perverse vero
sunt que a sinistris sunt. Ipse autem
rectos faciet gressus tuos: itinera
autem tua in pace producet.
V Fili mi attende sapientiam meam:
et prudentie mee inclina aurem tu-
am ut custodias cogitationes: et
disciplinam labia tua conservent.
Ne intenderis fallacie mulieris.
Favus enim distillans labia mere-
tricis: et nitidius oleo guttur eius.
Novissima autem illius amara quasi
absinthium: et acuta quasi gladius bi-
ceps. Pedes eius descendunt in mortem:
et ad inferos gressus illius penetr-
ant. Per semitam vite non ambulant:
vagi sunt gressus eius et investi-
gabiles. Nunc ergo fili audi me:
et ne recedas a verbis oris mei. Lon-
ge fac ab ea viam tuam: et ne appro-
pinques foribus domus eius. Ne des a-
lienis honorem tuum: et annos tuos
crudeli. Ne forte impleantur extranei
viribus tuis: et labores tui sint in do-
mo aliena: et gemas in novissimis

quando consumpseris carnes tuas et cor-
pus tuum: et dicas. Cur detestatus
sum disciplinam: et increpationibus non
acquievit cor meum: Nec audivi
vocem docentium me: et magistris non
inclinavi aurem meam. Pene fui in
omni malo in medio ecclesie et syna-
goge. Bibe aquam de cisterna tua:
et fluenta putei tui. Deriventur fon-
tes tui foras: et in plateis aquas
tuas divide. Habeto eas solus: nec
sint alieni participes tui. Sit ve-
na tua benedicta: et letare cum muliere
adolescentie tue. Cerva carissima:
et gratissimus hinnulus. Ubera eius
inebrient te omni tempore: et in amore eius
delectare iugiter. Quare seduceris
fili mi ab aliena: et foveris in si-
nu alterius. Respicit dominus vias ho-
minis: et omnes gressus illius considerat.
Iniquitates sue capiunt impium: et fu-
nibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morie-
tur quia non habuit disciplinam: et in
multitudine stultitie sue decipietur.
Fili mi si spoponderis pro amico VI
tuo: defixisti apud extraneum manum
tuam: Illaqueatus es verbis oris
tui: et captus propriis sermonibus
tuis. Fac ergo quod dico fili mi: et te
met ipsum libera: quia incidisti in ma-
num proximi tui. Discurre festina
suscita amicum tuum. Ne dederis som-
num oculis tuis: nec dormitent pal-
pebre tue. Eruere quasi damula de ma-

nu. et q̄si avis de insidiis aucupis.
Vade ad formicā o piger. et cōsidera
vias eius. et disce sapientiam. q̄ cū n̄
habeat ducem nec preceptorē. nec
principē. parat estate cibū sibi. et
congregat in messe quod comedat.
Vsq̄ piger dormies. quādo consur
ges a sompno tuo. Paululū dor
mies paululū dormitab. paulu
lū conseres manū ut dormias.
et veniet t̄. q̄si viator egestas. et
pauperies q̄si vir armatus. Si
vo impig̃ fueris. veniet ut fons
messis tua. et egestas longe fugi
et a te. Ho apostata vir inutil' gra
dit ore perverso. annuit ocul'
terit pede. pr digito loquit'. pravo
corde machinat' malū. et omni tp̄e
iurgia seiat. Huic extēplo veni
et perdicō sua. et subito conteret'. nec
habebit ult' medicinam. Sex sūt
q̄ odit dn̄s. et septimū detestatur
aīa eius. Oclos sublimes. linguā
mendacē. manꝰ effūdētes sangui
nē innoxiū. cor machinans cogi
tacōes pessimas. pedes veloces ad
currendū in malū. proferentē
mendacia. testē fallacē. et eū qui
seiat int' fr̄es discordias. Cōser
va fili mi precepta pr̄is tui. et
ne dimittas legē mr̄is tue. Liga
ea in corde tuo iugit'. et circūda
gutturi tuo. Cū ambulaveris gr
diant' tecū. cū dormieris custodi

ant te. et evigilans loquere cū eis.
q2 mandatū lucerna est. et lex lux
et via vite. increpatio discipline.
ut custodiant te a muliere mala.
et blanda lingua extranee. Nō con
cupiscat pulcritudinē eius cor tuū
ne capiaris nutib2 illius. Pre
ciū enī scorti vix ē unius panis.
mulier aūt viri preciosā aīam
capit. Nūqd pōt hō abscondere
ignē in sinu suo ut vestimenta
illius nō ardeant? Aut ambula
re sup prunas et nō cōburentur
plante eius? Sic q̄ ingredit' ad
mulierē proximi sui: nō erit mūd'
cū tetigerit eam. Nō grandis ē cl'
pa cū quis furatus fuit. Furat'
enī ut esurientē impleat aīam.
deprehensus q2 reddet septuplū. et
omēz substā domus sue tradet. et
liberabit se. Qui aūt adulter est.
p̄ cordis inopiā perdet aīam su
am. Turpitudinē et ignominiā cō
gregat sibi. et obprobriū illi' non
delebit. Quia zelus et furor viri
n̄ parcet in die vindicte. nec acquies
cet cuiusq̄ precib2. nec suscipiet
pro redemptione dona plurima.
Fili mi custodi sermones meos. VII
et precepta mea reconde tibi. Fili ho
nora dn̄m et valebis. pr̄ eū vero
ne timueris alienū. Serva mā
data mea et vives. et legē meam
q̄si pupillā oculi tui. Liga eam

in digitis tuis. scribe eam in tabu
lis cordis tui. Dic sapientie so
ror mea es. et prudentiam uoca a
micam tuam. ut custodiat te a mu
liere extranea. et ab aliena que uerba
facit dulcia. De fenestra enim do
mus mee per cancellos prospexi
iuuenem. et uideo paruulos. considero
uecordem iuuenem qui transit per pla
teas iuxta angulum. et prope uiam do
mus illius graditur. In obscuro
aduesperascente die in noctis tene
bris et caligine. Et ecce mulier oc
currit illi ornatu meretricio pre
parata ad decipiendas animas garru
la et uaga quietis impatiens. nec
ualens in domo consistere pedibus
suis. nunc foris nunc in plateis. nunc
iuxta angulos insidians. Apprehen
sumque deosculatur iuuenem. et procaci
uultu blanditur dicens. Uictimas
pro salute deuoui. Hodie reddidi
uota mea. Idcirco egressa sum in occur
sum tuum desiderans te uidere et repperi.
Intexui funibus lectulum meum. et str
ui [illegible] tapetis pictis ex egyp
to. Aspersi cubile meum mirra et a
loe et cinnamomo. Ueni inebriemur
uberibus et fruamur cupitis ample
xibus donec illucescat dies. Non
est enim uir in domo sua. Abiit ui
a longissima. Sacculum pecunie se
cum tulit. in die plene lune reuer
surus in domum suam. Irretiuit eum

multis sermonibus. et blanditiis
labiorum protraxit illum. Statim eam
sequitur quasi bos ductus ad uicti
mam. et quasi agnus lasciuiens et ig
norans quod ad uincula stultus traha
tur. donec transfigat sagitta iecur
eius. uelud si auis festinet ad laque
um. et nescit quod de periculo anime il
lius agitur.
Nunc ergo fili audi me. et attende
uerbis oris mei. Ne abstrahatur
in uiis illius mens tua. neque decipi
aris semitis eius. Multos enim
uulneratos deiecit. et fortissimi
quique interfecti sunt ab ea. Uie inferi
domus eius penetrantes interiora VIII
mortis. Numquid non sapientia clamitat.
et prudentia dat uocem suam. In sum
mis excelsisque uerticibus supra uiam
in mediis semitis stans iuxta
portas ciuitatis in ipsis foribus
loquitur dicens. O uiri ad uos
clamito. et uox mea ad filios hominum.
Intelligite paruuli astutiam. et insi
pientes animaduertite. Audite quoniam de
rebus magnis locutura sum. et aperi
entur labia mea ut recta predicent.
Ueritatem meditabitur guttur meum. et
labia mea detestabuntur impium. Iusti
sunt omnes sermones mei. non est in
eis prauum quid neque peruersum. Rec
ti sunt intelligentibus. et equi inuenien
tibus scientiam. Accipite disciplinam
meam et non pecuniam. doctrinam magis

quam thesaurum eligite. Melior est enim sa
pientia cunctis opibus preciosis
simis, et omne desiderabile ei non potest
comparari. Ego sapientia habito in con
silio, et eruditis intersum cogitationibus.
Timor domini odit malum; arrogantiam
et superbiam et viam pravam et os bilin
gue detestor. Meum est consilium et equi
tas, mea est prudentia, mea est forti
tudo. Per me reges regnant et legum
conditores iusta decernunt. Per me
principes imperant et potentes de
cernunt iustitiam. Ego diligentes me
diligo. Et qui mane vigilaverint ad
me invenient me. Mecum sunt divi
tie et gloria et opes superbe et iustitia.
Melior est fructus meus auro et
lapide precioso, et argento electo. In
viis iustitie ambulabo, in medio
semitarum iudicii, ut ditem diligentes
me, et thesauros eorum repleam. Do
minus possedit me in initio viarum
suarum, antequam quicquam faceret a prin
cipio. Ab eterno ordinata sum, et ex
antiquis antequam terra fieret. Nondum
erant abyssi, et ego iam concepta
eram, necdum fontes aquarum erupe
rant, necdum montes gravi mole con
stiterant, ante colles ego parturie
bar. Adhuc terram non fecerat et flu
mina et cardines orbis terre. Quando
preparabat celos aderam, quando
certa lege et gyro vallabat abys
sos, quando ethera firmabat sursum

et librabat fontes aquarum, quando
circumdabat mari terminum suum et
legem ponebat aquis ne transirent
fines suos, quando appendebat funda
menta terre. Cum eo eram cuncta compo
nens. Et delectabar per singulos
dies coram eo omni tempore, ludens
in orbem terrarum, et delicie mee esse cum
filiis hominum. Nunc ergo filii audi
te me. Beati qui custodiunt vias me
as. Audite disciplinam et estote sa
pientes, et nolite abicere eam. Beatus
homo qui audit me, et qui vigilat ad fo
res meas tota die, et observat ad
postes ostii mei. Qui me invene
rit, inveniet vitam et hauriet salu
tem a domino. Qui autem in me peccaverit
ledet animam suam. Omnes qui me
oderunt diligunt mortem. IX Sapientia
edificavit sibi domum, excidit colum
pnas septem. Immolavit victimas
suas, miscuit vinum et proposuit
mensam suam. Misit ancillas su
as ut vocarent ad arcem et ad menia
civitatis. Si quis est parvulus, ve
niat ad me. Et insipientibus locuta
est: Venite, comedite panem meum et
bibite vinum quod miscui vobis. Re
linquite infantiam et vivite et am
bulate per vias prudentie. Qui
erudit derisorem, sibi iniuriam facit,
et qui arguit impium, sibi maculam ge
nerat. Noli arguere derisorem, ne o
derit te. Argue sapientem, et diliget te.

genimina mea

te. Da sapienti occasionem et addetur
ei sapientia. doce iustum et festinabit
accipere. Principium sapientie timor
domini. et scientia sanctorum prudentia. Per
me enim multiplicabuntur dies tui.
et addentur tibi anni vite. Si sapi
ens fueris tibi metipsi eris. Si autem
illusor solus portabis malum. Mu
lier stulta et clamosa plena il
lecebris. et nichil omnino sciens. sedit
in foribus domus sue super sellam
in excelso urbis loco ut vocaret
transeuntes per viam et pergentes in
itinere suo. Qui est parvulus
declinet ad me. et vecordi locuta sum.
Aque furtive dulciores sunt. et pa
nis absconditus suavior. Et igno
ravit quod ibi sunt gigantes. et
in profundis inferni convive eius.
Qui enim applicabitur illi. descendet
ad inferos. nam qui abscesserit ab
ea salvabitur.

X Filius sapiens letificat patrem.
filius vero stultus. mesticia est ma
tris sue. Non proderunt thesauri
impietatis. iusticia vero liberabit
a morte. Non affliget dominus fame
animam iusti. et insidias impiorum
subvertit. Egestatem operata est ma
nus remissa. manus autem fortium
divitias parat. Qui autem nititur
mendaciis. hic pascit ventos.
idem sequitur aves volantes. Qui con
gregat in messe sapiens est filius.

Qui autem stertit estate filius confu
sionis. Benedictio domini super caput
iusti. Os autem impiorum operit ini
quitas. Memoria iusti cum laudi
bus. et nomen impiorum putrescet.
Sapiens corde precepta suscipiet.
et stultus ceditur labiis. Qui am
bulat simpliciter ambulat confidenter.
Qui autem depravat vias suas mani
festus erit. Qui annuit oculo da
bit dolorem. Stultus labiis verbera
bitur. Vena vite os iusti. os autem
impiorum operit iniquitatem. Odium
suscitat rixas. et universa delicta ope
rit caritas. In labiis sapientis in
venitur sapientia. et virga in dorso eius
qui indiget corde. Sapientes ab
scondunt scientiam. Os autem stulti con
fusioni proximum est. Substantia
divitis urbs fortitudinis eius. pa
vor pauperum egestas eorum. Opus iusti
ad vitam. fructus autem impii ad
peccatum. Via vite custodienti dis
ciplinam. Qui autem increpationes relin
quit. errat. Abscondunt odium labia
mendacia. Qui profert contumeliam
insipiens est. In multiloquio non
deerit peccatum. Qui autem moderatur labia
sua prudentissimus est. Argentum
electum lingua iusti. Cor impiorum
pro nichilo. Labia iusti erudiunt
plurimos. Qui autem indocti sunt.
in cordis egestate morientur. Bene
dictio domini divites facit. Nec sociabitur

eis afflictio. Quasi per risum stultus
operatur scelus. Sapientia autem
est viro prudentia. Quod timet im
pius veniet super eum. desiderium suum
iustis dabitur. Quasi tempestas
transiens non erit impius. iustus
autem quasi fundamentum sempiternum. Sic
acetum dentibus et fumus oculis. sic pi
ger hijs qui miserunt eum in via. Ti
mor domini apponet dies. et anni impio
rum breviabuntur. Expectacio iustorum leti
cia. spes autem impiorum peribit. For
titudo simplicis via domini. et pavor
hijs qui operantur malum. Iustus in eter
num non commovebitur. impij autem
non habitabunt super terram. Os iusti par
turiet sapientiam. lingua pravorum
peribit. Labia iusti considerant pl
XI acita. et os impiorum perversa. Statera
dolosa abhominacio est apud deum. et pondus
equum voluntas eius. Ubi fuerit super
bia ibi et contumelia. Ubi autem humi
litas ibi et sapientia. Simplicitas ius
torum diriget eos. et supplantacio per
versorum vastabit eos illos. Non pro
derunt divicie in die ulcionis. iusti
cia autem liberabit a morte. Iusticia
simplicis diriget viam eius. et in impi
etate sua corruet impius. Iusticia
rectorum liberabit eos. et in insidijs su
is capientur iniqui. Mortuo homine im
pio nulla erit ultra spes. et expectacio
sollicitorum peribit. Iustus de angus
tia liberatus est. et tradetur impius pro eo.

Simulator ore decipit amicum suum.
iusti autem liberabuntur sciencia. In bo
nis iustorum exultabit civitas. et in
perdicione impiorum erit laudacio.
Benedictione iustorum exaltabitur civi
tas. et ore impiorum subvertetur. Qui
despicit amicum suum indigens est cor
de. vir autem prudens tacebit. Qui
ambulat fraudulenter revelat
archana. Qui autem fidelis est celat a
mici commissum. Ubi non est gubernator
populus corruet. Salus autem ubi multa
consilia. Affligetur malo qui fidem
facit pro extraneo. Qui autem cavet la
queos securus erit. Mulier gra
ciosa inveniet gloriam. et robusti habe
bunt divicias. Benefacit anime sue
vir misericors. Qui autem crudelis
est [illegible] abicit propinquos. [illegible] Impius
facit opus instabile. seminanti
autem iusticiam merces fidelis. Clemencia
preparabit vitam. et sectacio malorum
mortem. Abhominabile domino cor pravum.
et voluntas eius in hijs qui simpliciter
ambulant. Manus in manu non erit
innocens malus. Semen autem iustorum
salvabitur. Circulus aureus
in naribus suis. mulier pulcra et fa
tua. Desiderium iustorum omne bonum est.
prestolacio impiorum furor. Alij di
vidunt propria et diciores fiunt. alij
rapiunt non sua et semper in egestate sunt.
Anima que benedicit impinguabitur. et qui
inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui

in t̄pre absc̄ondit frumēta maledicet̄ in
dn̄i p̄plis. bn̄dictio aūt sr̄ capud uen
dencium. Bene consurgit diluculo
q̄ querit bona. q̄ aūt inuestigator
malorū ē ab eis opp̄rimet̄. Qui c̄
fidit in diuicijs suis corruet. Iusti
aūt q̄si uirens foliū g̃minabunt.
Qui conturbat domū suā possidebit
uentos. & q̄ stultus ē seruiet sapi
enti. fruct̄ iusti lignū uite. Qui
suscipit aīas sapiens ē. Si iust̄
in terra recipit. q̄nto magis impi
XII & pc̄cōr. Qui diligit disciplinā: dili
git scienciā. Qui aūt odit increpa
cōnes insipiens ē. Qui bonus ē hau
riet a dn̄o gr̄am. Qui aūt cōfi
dit cogitacōib; suis: impie agit.
Nō roborabit̄ hō ex impietate.
& radix iustorū nō cōmouebit̄. Mulier
diligens corona ē uiro suo. & pu
tredo in ossib; eī q̄ confusione res
dignas gerit. Cogitacōnes iustorū
iudicia. & cōsilia impiorū fraudu
lenta. Verba impiorū insidiant̄ san
guini: os iustorū liberabit eos. Ver
te impios & nō erunt. domꝰ aūt iusto
rū p̄manebit. Doctrina sua cognosce
tur uir. q̄ aūt uanus & excors ē.
patebit contemptui. Melior ē paup
& sufficiēs sibi q̄ gloriosus indigēs pa
ne. Nouit iustus aīas iumentorū
suorū. Viscera aūt impiorū crude
lia. Qui operat̄ terrā suā saciabit̄
panib;. Qui aūt sectat̄ ociū stultis
simus ē. Qui suauis ē in moderacōib;
in suis monicōib; relinq̄t contu
melia. Desideriū impij ēē mo
nimentū ē pessimorū. radix aūt
iustorū proficiet. Propt̄ p̄cca labi
orum ruina proximat malo. Effu
giet aūt iustus de angustia. De
fructu oris sui unusquisq; reple
bit̄ bonis. & iux̄ opera manuū su
arū retribuet̄ ei. Via stulti recta
in oculis eius. Qui aūt sapiens
ē audit consilia audit. Fatuus
dicat statim iram suam. Qui aūtē
dissimulat iniuriā callidus ē. qui
quod nouit loquit̄. index iusticie ē.
Qui aūt mentit̄: testis ē fraud
ulentus. ē q̄ promittit. & q̄si gladio
pungit̄ consciā. Lingua autē
sapientū ē sanitas. labiū ueri
tatis firmū erit ī p̄petuū. Qui aūt tes
tis ē repentinus: concinnat linguā
mendacij. Dolus in corde cogitā
ciū mala. q̄ aūt pacis ineūt con
silia: sequit̄ eos gaudiū. Nō con
tristabit iustū quicq̄d ei acciderit
impij aūt replebunt̄ malo. Ab
hōīacō ē dn̄o labia mendacia: q̄
aūt fidelit̄ agunt placent ei. Homo
uersut̄ celat scienciā: & cor insipi
enciū prouocat stulticiā. Manus
forciū dn̄abit̄: q̄ aūt remissa ē: t̄
butis seruiet. Meror in corde uiri hu
miliabit eū: & s̄mone bono letifi
cabit̄. Qui negligit dampnū p̄pt̄

amicū iustus est. iter autē impiorū
decipiet eos. Nō inueniet fraudulēt⁹
lucrū. ⁊ substātia hominis erit auri
preciū. In semita iusticie uita. iter
autē deuiū ducit ad mortē.
XIII Filius sapiens doctrina patris. Qui
autē illusor est. nō audit cū argui
tur. De fructu oris sui saciabit bonis.
aīa autē impiorū iniq̄. Qui custodit
os suū. custodit aīam suam. Qui autē
inconsideratꝰ est ad loquendū. sentiet
mala. Vult ⁊ nō uult piger. aīa autē
operantiū impinguabit. Verbū men
dax iustus detestabitur. impius cōfūdit
⁊ confundetur. Iusticia custodit inno
centis uiam. impietas autē peccatorē
supplantat. Est q̄si diues cū nichil habe
at. ⁊ est q̄si pauper cū in multis di
uiciis sit. Redemptio aīe uiri diui
cie sue. q̄ autē pauper est. increpa
tionē nō sustinet. Lux iustorū leti
ficat. lucerna autē impiorū extin
guetur. Inter superbos semper iurgia sunt.
q̄ autē agunt omnia cum cōsilio.
reguntur sapientia. Substantia festinata
minuetur. Que autē paulatim colli
gitur manu. multiplicabitur. Spes que
differtur affligit aīam. lignū
uite desideriū ueniens. Qui detrahit
alicui rei. ipse in futurū obligat. Qui
autē timet preceptū. in pace uer
sabitur. Lex sapientis fons uite. ut
declinet a ruina mortis. Doctrina
bona dabit grām. in itinere contemp

torum uorago. Astutus oīa agit cū
consilio. Qui autē fatuus est aperiet
stulticiā. Nuncius impii cadet in
malū. legatus fidelis sanitas. E
gestas ⁊ ignominia ei q̄ deserit disci
plinā. Qui autē acquiescit arguenti
glorificabitur. Desideriū si impleatur delec
tat animā. Detestantur stulti eos q̄
fugiunt mala. Qui cū sapientibus
graditur. sapiens erit. Amicus stul
torū similis efficietur. Peccatores persequi
tur malū. ⁊ iustis retribuentur bona.
Bonus relinquet heredes. filios et
nepotes. ⁊ custoditur iusto substātia
peccatoris. Multi cibi in noualibus
patrum. ⁊ aliis congregantur absque iu
dicio. Qui parcit uirge odit filium
suū. q̄ autē diligit illum instanter
erudit. Iustus comedit. ⁊ replet ani
mam suam. uenter autē impiorū in
saturabilis.
Sapiens mulier edificat domū XIIII
suam. Insipiens extructā quoque mani
bus destruet. Ambulans recto itinere
⁊ timens deū. despicitur ab eo q̄ infa
mi graditur uia. In ore stulti uirga
superbie. labia sapientū custodiunt
eos. Ubi nō sunt boues. presepe uacu
um est. Ubi autē apparent plurime se
getes. ibi manifesta fortitudo bo
uis. Testis fidelis nō mentietur. pro
fert mendaciū dolosus testis. Querit
derisor sapientiā. ⁊ nō inueniet. Doctri
na prudentiū facilis. Vade contra

uirū stulti ⁊ nesciet labia prudentie.
Sapiā callidi est intelligere uiā suā:
⁊ imprudentia stultor errans. Stul-
tus illudit peccatū. inter iustos morabi-
tur grā. Cor quod nouit amaritudinē
anime sue: in gaudio eius nō miscebi-
tur extraneus. Domus impiorū delebitur:
tabernacula iustor germinabunt.
· ar Est uia q̄ uidetur hoī iusta: nouissima
aūt eius deducūt ad mortē. Risus
dolore miscebitur: ⁊ extrema gaudij
luctus occupat. Uijs suis replebitur
stultus. ⁊ super eū erit uir bonus.
Innocens credit oī uerbo. astutus consi
derat gressus suos. Sapiens timz
⁊ declinat a malo. stultus transilit
⁊ confidit. Inpaciens operabitur stul
ticiam: ⁊ uir uersutus odiosus ē. Pos
sidebūt paruuli stultitiā: ⁊ expecta
bunt astuti scientiā. Iacebūt mali
ante bonos. ⁊ impij ante portas iu
stor. Etiam proximo suo pauper odiosus
erit. amici uero diuitū multi. Qui
despicit proximū suū peccat. q̄ aūt
miseretur pauperi beatus erit. Qui
credit in dño mīam diligit. errant
qui operantur malū. mīa ⁊ ueritas p
parant bona. In omī opere bono erit
habundantia. Ubi aūt uerba sūt plu
rima: ibi egestas frequenter. Corona
sapientū diuitie eor. fatuitas stul
·/· testis torū imprudentia. Liberat aīas fi
delis ⁊ profert mendacia uersipellis. In
timore dñi fiducia fortitudinis ⁊ filij

is eius erit spes. Timor dñi fons ui
te. ut declinet a ruina mortis. In
multitudine ppli dignitas regis. ⁊ ī
paucitate plebis ignominia principis.
Qui paciens est multa gubernatur
sapientia. Qui aūt impaciens est
exaltat stultitiā suā. Uita carnium
sanitas cordis: putredo ossiū in
uidia. Qui calumpniatur egentē. expro
brat factori eius. Honorat aūt eum
qui miseretur pauperis. In malicia
sua expellitur impius. sperat aūt iustus
in morte sua. In corde prudentis req̄
escit sapientia. ⁊ indoctos quosque e
rudiet. Iusticia eleuat gentē. mi
seros facit ppłos peccatū. Acceptus
est regi minister intelligens. iracun
diā eius inutilis sustinebit. Respō XV
sio mollis frangit iram. sermo durus
suscitat furorē. Lingua sapientum
ornat scientiam. Os fatuor ebullit
stultitiā. In omī loco oculi dñi con
templantur bonos ⁊ malos. Lingua
placabilis lignū uite. que autē ī
moderata est conteret spm. Stultus
irridet disciplinā patris sui. q̄ autē
custodit increpaciones: astucior fiet.
In habundanti iusticia uirtus maxima
est. cogitaciones aūt impior era
dicabūtur. Domus iusti plurima for
titudo. ⁊ in fructib; impij conturbacio.
Labia sapientum disseminabunt scientiā:
cor stultor dissimile erit. Uictime
impiorū abhominabiles dño uota

iustorum placabilia. et abhominatio est
domino vita impii. qui sequitur iusticiam
diligitur ab eo. Doctrina mala dese-
renti viam vite. Qui increpatio-
nes odit morietur. Infernus et perditio
coram domino: quanto magis corda fili-
orum hominum. Non amat pestilens eum
qui se corripit. nec ad sapientes gra-
ditur. Cor gaudens exhilarat faciem
in merore animi deicitur spiritus. Cor sapi-
entis querit doctrinam. et os stultorum
pascitur imperitia. Omnes dies paupe-
ris mali: secura mens quasi iuge con-
vivium. Melius est parum cum timore
domini. quam thesauri magni et insaciabi-
les. Melius est vocari ad olera cum
caritate. quam ad vitulum saginatum
cum odio. Vir iracundus provocat ri-
xas. qui patiens est mitigat susci-
· sepes tatas. Iter pigrorum quasi spinarum. Via
iustorum absque offendiculo. Filius
sapiens letificat patrem. et stultus
homo despicit matrem suam. Stulticia
gaudium stulto. et vir prudens di-
rigit gressus suos. Dissipantur
cogitationes ubi non est consilium. Ubi
vero plures sunt consiliarii confirman-
tur. Letatur homo in sententia oris su-
i. et sermo oportunus est. Semita vi-
te super eruditum. ut declinet de infer-
no novissimo. Domum superborum demo-
lietur dominus: et firmos faciet termi-
nos vidue. Abhominatio domini cogita-
tiones male. et purus sermo pulcherrimus

firmabitur in eo. Conturbat domum
suam qui sectatur avariciam: qui autem
odit munera vivet. Per misericordiam et fi-
dem purgantur peccata: per timorem autem
domini declinat omnis a malo. Mens
iusti meditabitur sapientiam: os im-
piorum redundat malis. Longe est
dominus ab impiis: et orationes iustorum
exaudiet. Lux oculorum letificat ani-
mam: fama bona impinguat os-
sa. Auris que audit increpationes
vite in medio sapientium commora-
bitur. Qui abicit disciplinam despicit
animam suam. qui autem acquiescit incre-
pationibus: possessor est cordis. Ti-
mor domini disciplina sapientie. et gloriam
precedit humilitas. Hominis est animam pre- XVI
parare. et domini gubernare linguam.
Omnes vie hominum patent oculis eius.
spirituum ponderator est dominus. Revela
domino opera tua. et dirigentur cogita-
tiones tue. Universa propter semetipsum o-
peratus est dominus: impium quoque ad
diem malum. Abhominatio est domini omnis
arrogans etiam si manus ad manum
fuerit: non est innocens. Initium vie bo-
ne facere iusticiam. Accepta autem
apud deum magis quam immolare hos-
tias. Misericordia et veritate redimitur iniqui-
tas. et in timore domini declinatur a
malo. Cum placuerint domino vie hominis.
inimicos quoque eius convertet ad pacem.
Melius est parum cum iusticia quam mul-
ti fructus cum iniquitate. Cor hominis

disponet uiam suā: & dn̄i ē diri
gere gressus eius. Diuinatio in
labiis regis: in iudicio nō errab
it os eius. Pondus & statera iudicia
dn̄i sunt. & opera eius & oms lapides
sacci. Abhominabiles regi q̄ agūt im
pie. qm̄ iustitia firmat̄ solium.
Volūtas regū labia iusta: q̄ recta
loq̄t̄ diligetur. Indignatio regis
nuntii mortis: & uir sapiēs pla
cabit eam. In hylaritate uultus
regis uita & clemētia eius q̄si ymb
posside serotinus. sapiām q̄ auro meli
or est. & acq̄re prudentiā q̄ p̄ciosior
est argento. Semita iustorum decli
nat mala. custos aīe sue seruat
uiā suā. Contritionē precedit
superbia. & ante ruinā exaltat̄ sp̄c.
Melius est humiliari cū mitib
q̄ diuidere spolia cū superbis. Eru
ditus in uerbo reperiet bona. & qui
sperat in dn̄o beatus ē. Qui sapiēs
est corde appellabit prudens. & qui
dulcis eloquio maiora reperiet.
Fons uite erudicio possidentis. doc
trina stultorum fatuitas. Cor sapi
entis erudiet os eius & labiis su
is addet gratiam. Fauus mellis cō
posita uerba. dulcedo aīe et sanitas
ossiū. Est uia que uidet̄ hoī recta
& nouissima eius ducūt ad mortē.
Anima laborantis laborat sibi.
q̄ cōpulit eū os suū. Vir impiēs
fodit malū. & in labiis eius ignis ar

descit. Homo peruersus suscitat
lites. & uerbosus separat principes.
Vir iniquus lactat amicū suū
& ducit eū per uiā non bonā. Qui
attonitis oculis cogitat praua
mordens labia sua perficit malū.
Corona dignitatis senectus q̄ ī
uiis iustitie reperiet̄. Melior est
patiens uiro forti. & q̄ dn̄at aīo
suo expugnatore urbiū. Sortes
mittunt̄ in sinu. s3 a dn̄o tēp̄ant̄.
Melior est bucella sicca cū gau XVII
dio. q̄ domus plena uictimis
cū iurgio. Seruus sapiens dn̄a
bit̄ stultis filiis. & inter fr̄es here
ditatē diuidet. Sicut igne pro
batur argentū & aurū camino.
ita corda probat dn̄s. Malus o
bedit lingue inique. & fallax ob
temperat labiis mendacibus. Qui
despicit pauperē exprobrat factorē
eius. & q̄ in ruina letat̄ alterius
nō erit inpunit̄. Corona senū
filii filiorum. gl̄ia filiorum patres eorū.
Non decent stultū uba cōposita.
nec principē labiū mentiēs. Gem
ma gratissima expectatio presto
lantis. quocūq; se uertit prudenter
intelligit. Qui celat delictū q̄rit
amicitias. q̄ altō smone repetit
separat federatos. Plus proficit
correctio apud prudentē. q̄ cen
tū plage apud stultū. Semper
iurgia querit malus. angls aūt

crudelis mittetur contra eum. Expedit
magis ursae occurrere fetibus quam fatu
o confidenti in stultitia sua. Qui
reddit mala pro bonis non recedit
malum de domo eius. Qui dimittit
aquam caput est iurgiorum. Et antequam
patiatur contumeliam iudicium deserit.
Et qui iustificat impium et qui condemp
nat iustum abhominabilis est uterque
apud Dominum. Quid prodest habere
divitias stulto cum sapientiam emere
non possit? Qui altam facit domum
suam quaerit ruinam, et qui evitat
discere incidit in mala. Omni tem
pore diligit qui amicus est, et frater
in angustiis comprobatur. Homo
stultus plaudet manibus cum sponso ·fius
derit pro amico suo. Qui medita
tur discordias diligit rixas, et qui
exaltat os suum quaerit ruinam. Qui
perversi cordis est non inveniet bonum,
et qui vertit linguam incidit in malum.
Natus est stultus in ignominiam su
am, sed nec pater in fatuo letabitur. Animus
gaudens etatem floridam facit, spiritus
tristis exsiccat ossa. Munera de si
nu impius accipit ut pervertat
semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia, oculi stultorum in finibus
terrae. Ira patris filius stultus et
dolor matris quae genuit eum. Non est
bonum dampnum inferre iusto, nec
percutere principem qui recte iudicat.
Qui moderatur sermones suos doctus

et prudens est, et preciosi spiritus vir eru
ditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens
reputabitur, et si compresserit labia sua
intelligens. Occasiones quaerit qui XVII
vult recedere ab amico, omni tempore
erit exprobrabilis. Non recipit stultus
verba prudentiae nisi ea dixerit quae
versantur in corde eius. Impius cum in
profundum venerit peccatorum contempnit,
et sequitur eum ignominia et obprobrium.
Aqua profunda verba ex ore viri, et tor
rens redundans fons sapientiae.
Accipere personam impii in iudicio
non est bonum, ut declines a veritate
iudicii. Labia stulti miscent se rixis,
et os eius iurgia provocat. Os stulti
contritio eius, labia ipsius ruina ani ei
mae eius. Verba bilinguis quasi simplicia,
et ipsa pervenerunt usque ad interiora
ventris. Pigrum deicit timor, animae autem
effeminatorum esurient. Qui mollis
et dissolutus est in opere suo frater
est sua opera dissipantis. Turris for
tissima nomen Domini, ad ipsum currit iustus
et exaltabitur. Substantia divitis ur
bs roboris eius, et quasi murus validus
circumdans eum. Antequam conteratur
exaltatur cor hominis, et antequam glorifice
tur humiliatur. Qui prius respondit quam
audiat stultum se demonstrat esse
et confusione dignum. Spiritus viri sustentat animae
imbecillitatem suam. Spiritum
vero ad irascendum facilem quis poterit
sustinere? Cor prudentis possidebit

scientiam. et auris sapientium querit
doctrinam. Donum hominis dilatat viam
eius. et ante principes spatium ei facit.
Iustus prior est accusator sui. Venit
amicus eius et investigabit eum. Con
tradictiones comprimit sors. et inter po
tentes quoque diiudicat. Frater qui adiu
vatur a fratre quasi civitas firma. et
iudicia quasi vectes urbium. De fructu
oris viri replebitur venter eius. et gen
mina labiorum ipsius saturabunt eum.
Mors et vita in manibus lingue. qui
diligunt eam comedent fructus eius.
Qui invenit mulierem bonam invenit
bonum et hauriet iocunditatem a domino. Qui
expellit mulierem bonam expellit bonum.
qui autem tenet adulteram stultus et insi
piens. Cum obsecrationibus loquetur pauper
et dives effabitur rigide. Vir amicabilis
ad societatem. magis amicus erit quam
XIX frater. Melior est pauper qui ambulat
in simplicitate sua. quam dives torquens
ł sua labia et insipiens. Ubi non est scientia anime
non est bonum. et qui festinus est pedibus
offendit. Stultitia hominis supplantat
gressus eius. et contra deum fervet animo
suo. Divitie addunt amicos plu
rimos. a paupere autem et hii quos habuit
separantur. Testis falsus non erit im
punitus. et qui mendacia loquitur non
effugiet. Multi colunt personam po
tentis. et amici sunt dona tribuentis.
Fratres hominis pauperis oderunt eum. in
super et amici procul recesserunt ab eo.

Qui tantum verba sectatur nichil habebit.
qui autem possessor est mentis. diligit
animam suam. et custos prudentie inveniet
bona. Falsus testis non erit impunitus.
et qui loquitur mendacia peribit. Non
decent stultum divitie. nec servum dominari
principibus. Doctrina viri per pa
cientiam noscitur. et gloria eius est iniqua
pretergredi. Sicut fremitus leonis
ita et regis ira. et sicut ros super herbam
ita et hylaritas eius. Dolor patris fi
lius stultus. et tecta iugiter perstillan
tia litigiosa mulier. Domus et divitie
dantur a patribus. a domino autem
proprie uxor prudens. Pigredo im
mittit soporem. et anima dissoluta esuri
et. Qui custodit mandatum. custodit
animam suam. Qui autem negligit
viam suam. mortificabitur. Feneratur
domino qui miseretur pauperi. et vicissitudi
nem suam reddet ei. Erudi filium tuum
ne desperes. ad interfectionem autem eius
ne ponas animam tuam. Qui impati
ens est. sustinebit dampnum. et cum ra
puerit aliud apponet. Audi consi
lium et suscipe disciplinam. ut sis sapi
ens in novissimis tuis. Multe co
gitationes in corde viri. voluntas
autem domini in eternum permanet. Homo in
digens misericors est. et melior pauper tur
quam vir mendax. Timor domini ad vitam
et in plenitudine commorabitur absque
visitatione pessima. Abscondit piger
manum suam sub ascella. nec ad os suum

applicat eam. Pestilente flagella
to stultus sapientior erit. Si autē
corripueris sapientē: intelliget sa
piam. Qui affligit prēm et mrēm fu
git. ignominiosus erit et infelix. Nō
cesses audire fili doctrinā. nec igno
res sermones scientie. Testis iniquꝰ
deridet iudiciū. et os impioꝝ deuorat
iniquitatē. Parata sūt derisorib' iu
dicia et mallea percutientes stultoꝝ
corporib'.
XX Luxuriosa res uinū et tumultuosa
ebrietas. Quicūq; hiis delectatur
nō erit sapiens. Sicut rugitꝰ leo
nis ita et terror regis. Qui prouocat
eū: peccat in aīam suam. Honor ē
hoī qui separat se a contentionib'. Ꝯ
oēs aūt stulti miscent contumelus.
Propter frigus piger arare noluit.
mendicabit estate et nō dabitur ei. Sic
aqua profunda. sic consiliū in corde
uiri. s; hō sapiens exhauriet illud.
Multi hoīes misericordes uocantur.
uirū aūt fidelē quis inueniet. Jus
tus aūt qui ambulat in simplicita
te sua. beatos post se filios derelin
quet. Rex qui sedet in solio iudicij
dissipat omne malū intuitu suo.
Quis potest dicere mūdū ē cor meū.
purus sū a pcō. Pondus et pondꝰ.
mensura et mensura. utrūq; abho
minabile est apud deū. Ex studijs su
is intelligitur puer si munda et recta
sint opera eius. Aurē audientē et
oculū uidentē. Dn̄s fecit utrūq;.
Noli diligere sompnū ne te egestas
opprimat. aperi oculos et saturare
panib'. Malū est. malū dicit oīs
emptor. et cū recesserit: tūc glori
abitur. Est aurū. et multitudo gē
marū. et uas preciosū labia sciē.
Tolle uestimentū eius q̄ fideiuſ
sor extitit alieni et pro extraneis au
fer pignus ab eo. Suauis ē hoī
panis mendacij: et postea implebitur
os eius calculo. Cogitacōnes cō
siliis roborantur. et gubnaclis trac
tanda sunt bella. Et qui reuelat
misteria et ambulat fraudulēt
et dilatat labia sua ne commiscea
ris. Qui maledicit prī suo et matri
extinguetur lumen eius in mediis
tenebris. Hereditas ad quā festinat
in principio in nouissimo bene
dictione carebit. Ne dicas [reddā] malū
pro malo. expecta dn̄m et liberabit
te. Abhoīacō est apud dn̄m pondꝰ et pon
dus. statera dolosa nō est bona. A
dn̄o diriguntur gressus uiri. quis aūt
hominū potest intelligere uiā suā.
Ruina est hominis deuotare scōs
et post uota retractare. Dissipat
impios rex sapiens et incuruat
sup eos fornicē. Lucerna dn̄i spiracu
lū hoīs quę inuestigat oīa secreta uē
tris. Mīa et ueritas custodiunt regē
et roborat clemētia tronus eius. Exul
tacō iuuentū fortitudo eorū. Et di

gnitas senum canities. Livor vulne-
ris absterget mala et plage in se-
XXI cretioribus ventris. Sicut divisiones
aquarum ita cor regis in manu
domini quocumque voluerit inclinabit illud.
Omnis via viri recta sibi videtur. appen-
dit autem corda dominus. Facere misericordiam et
iudicium magis placet domino quam vic-
timae. Exaltatio oculorum est dilatatio
cordis. lucerna impiorum peccatum. Cogi-
tationes robusti semper in habundan-
tia. Omnis autem piger semper in egestate
est. Qui congregat thesauros lin-
gua mendacii vanus et excors est et im-
pingetur ad laqueos mortis. Rap-
ine impiorum detrahent eos quia nolu-
erunt facere iudicium. Perversa via vi-
ri aliena est. Qui autem mundus
est rectum opus eius. Melius est sedere
in angulo domatis quam cum muliere
litigiosa et in domo communi. Anima im-
pii desiderat malum. non miserebitur
proximo suo. Multato pestilente
sapientior erit parvulus. et si sectetur
sapientem sumet scientiam. Exco-
gitat iustus de domo impii ut de-
trahat impios a malo. Qui obtu-
rat aurem suam ad clamorem paupe-
ris et ipse clamabit et non exaudietur.
Munus absconditum extinguit
iras et donum in sinu indignationem
maximam. Gaudium iusto est facere iudi-
cium et pavor operantibus iniquitatem. Vir
qui erraverit a via doctrine in cetu gi-
gantum commorabitur. Qui diligit
epulas in egestate erit. qui amat vi-
num et pinguia non ditabitur. Pro iusto
datur impius. et pro recto iniquus.
Melius est habitare in terra deserta
quam cum muliere rixosa et iracunda. The-
saurus desiderabilis et oleum in habita-
culo iusti. et imprudens homo dissipa-
bit illud. Qui sequitur iustitiam et
misericordiam inveniet vitam et iusti-
tiam et gloriam. Civitatem fortium
ascendit sapiens. et destruxit ro-
bur fiducie eius. Qui custodit
os suum et linguam suam. custodit
ab angustiis animam suam. Superbus
et arrogans vocatur indoctus. qui in ira
operatur superbiam. Desideria occi-
dunt pigrum. noluerunt enim quicquam
manus eius operari. Tota die concu-
piscit et desiderat. qui autem iustus est
tribuet et non cessabit. Hostie impio-
rum abhominabiles que offeruntur ex sce-
lere. Testis mendax peribit. Vir
obediens loquetur victoriam. Vir im-
pius procaciter obfirmat vultum su-
um. qui autem rectus est corrigit viam
suam. Non est sapientia non est
prudentia non est consilium contra
dominum. Equus paratur ad diem bel-
li. dominus autem ad salutem tribuet.
Melius est nomen bonum quam divitie XXII
multe. Super argentum et aurum
gratia bona. Dives et pauper obvia-
verunt sibi. utriusque operator est dominus.

uocat

et

Callidus uidit malum et abscondit
se. innocens pertransiit et afflictus
est dampno. Finis modestie timor
domini. diuitie et gloria et uita. Arma et
gladii in uia peruersi. Custos autem
anime sue longe recedit ab eis.
Prouerbium est adolescens iuxta uiam
suam etiam cum senuerit non recedet
ab ea. Diues pauperibus imperat:
et qui accipit mutuum seruus est fe
nerantis. Qui seminat iniquitatem
metet mala. et uirga ire sue consuma
bitur. Qui pronus est ad misericordiam benedice
tur. De panibus enim suis dedit pauperi.
Uictoriam et honorem acquiret. qui
dat munera: animam autem aufert
accipientium. Eice derisorem et exibit
cum eo iurgium. cessabuntque cause et con
tumelie. Qui diligit cordis mundi
tiam propter gratiam labiorum suorum ha
bebit amicum regem. Oculi domini custodiunt
scientiam: et supplantantur uerba iniqui.
Dicit piger. leo est foris. in medio
platearum occidendus sum. Fouea
profunda. os aliene cui iratus est
dominus incidet in eam. Stultitia colli
gata est in corde pueri. et uirga dis
cipline fugabit eam. Qui calum
niatur pauperem ut augeat diuiti
as suas. dabit ipse ditiori et egebit. Fi
lium inclina aurem tuam. et audi uerba
sapientium. appone autem cor ad doctri
nam meam que pulcra erit tibi cum ser
uaueris eam in uentre tuo. et redun
dabit in labiis tuis. ut sit in domino
fiducia tua. Unde et ostendi eam tibi
hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter
in cogitationibus et scientia. ut osten
derem tibi firmitatem et eloquia ueri
tatis respondere ex his illis qui mise
runt te. Non facies uiolentiam pau
peri. quia pauper est. neque conteras e
genum in porta. quia dominus iudicabit cau
sam eius et configet eos qui confixe
runt animam eius. Noli esse amicus
homini iracundo: neque ambules
cum uiro furioso. ne forte discas
semitas eius et sumas scandalum
anime tue. Noli esse cum his qui defigunt
manus suas. et qui uades se offe
runt pro debitis. Si enim non habes unde
restituas quid cause est ut tollat
operimentum de cubili tuo. Ne trans
grediaris terminos antiquos quos
posuerunt patres tui. Uidisti uirum
uelocem in opere suo coram regibus
stabit nec erit ante ignobiles.
XXIII
Quando sederis ut comedas cum principe.
diligenter attende que sunt posi
ta ante faciem tuam. et statue cul
trum in gutture tuo. Si tamen habes
in potestate animam tuam. ne deside
res de cibis eius. in quo est panis men
dacii. Noli laborare ut diteris: sed
prudentie tue pone modum. ne eri
gas oculos tuos ad opes quas non
potes habere. quia facient sibi pennas quasi
aquile. et uolabunt in celum. Ne come

das cum homine invido: et ne desi
deres cibos eius quoniam in similitudinem
arioli et coniectoris estimat quod igno
rat. Comede et bibe dicet tibi: et mens
eius non est tecum. Cibos quos com
mederas evomes et perdes pulchros
tuos sermones. In auribus insipien
tium ne loquaris: quia despicient doctri
nam eloquii tui. Ne attingas parvulo
rum terminos: et agrum pupillorum ne
introeas. Propinquus enim illorum fortis est: et ipse iudicabit contra te causam illorum. In
grediatur ad doctrinam cor tuum: et au
res tue ad verba scientie. Noli sub
trahere a puero disciplinam. Si enim
percusseris eum virga: non morie
tur. Tu virga percuties eum: et ani
mam eius de inferno liberabis. Fi
li mi si sapiens fuerit animus
tuus gaudebit tecum cor meum:
et exultabunt renes mei cum locu
ta fuerint rectum labia tua. Non
emuletur cor tuum peccatores: sed in timo
re domini esto tota die: quia habebis spem
in novissimo et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi et esto
sapiens et dirige in via animum
tuum. Noli esse in conviviis potatorum
nec in comessationibus eorum: qui
carnes ad vescendum conferunt: quia
vacantes potibus et dantes sim
bola consumentur: et vestietur pannis
dormitatio. Audi patrem tuum qui
genuit te: et ne contempnas cum senu
erit mater tua. Veritatem eme et noli ven
dere sapientiam et doctrinam et intelligen
tiam. Exultat gaudio pater iusti: qui
sapientem genuit letabitur in eo.
Gaudeat pater tuus et mater tua et exul
tet que genuit te. Prebe fili mi
cor tuum mihi: et oculi tui vias meas
custodiant. Fovea enim profunda est
meretrix: et puteus angustus a
liena. Insidiatur in via quasi latro: et
quos incautos viderit interficiet.
Cui ve? cuius patri ve? cui rixe?
cui fovee? cui sine causa vulnera? cui suf
fusio oculorum? Nonne hiis qui commorantur
in vino et student calicibus epotandis? Ne intuearis
vinum quando flavescit: cum splendue
rit in vitro color eius. Ingreditur
blande: sed in novissimo mordebit
ut coluber: et sicut regulus venena
diffundet. Oculi tui videbunt extra
neas: et cor tuum loquetur perversa. Et e
ris sicut dormiens in medio maris:
et quasi sopitus gubernator amisso
clavo. Et dices: verberaverunt me sed
non dolui: traxerunt me et ego non
sensi: quando evigilabo et rursum vina
repperiam? Ne emuleris viros ma XXIIII
los: nec desideres esse cum eis: quia rapi
nas meditatur mens eorum: et fraudes
labia eorum loquuntur. Sapientia edifi
cabitur domus: et prudentia robora
bitur. In doctrina replebuntur cellaria
universa substantia preciosa et pulcherrima.
Vir sapiens fortis est: et vir doctus
robustus et validus: quia cum disposi

tione itur in bellum · et erit salus
ubi multa consilia sunt · Excelsa
stulto sapientia in porta non aperi
et os suum · Qui cogitat mala
facere stultus uocabitur · Cogitatio
stulti peccatum est · et abhominatio hominum
detractor · Si desperaueris in die an
gustie · lapsus imminuetur forti
tudo tua · Erue eos qui ducuntur
ad mortem · et qui trahuntur ad interitum
liberare non cesses · Si dixeris ui
res non suppetunt qui inspector est
cordis ipse intelligit · et seruatorem anime tue nichil fallit · reddetque homini iuxta opera su
a · Comede fili mel quia bonum est · et
fauum dulcissimum gutturi tuo ·
Sic et doctrina sapientie anime tue · quam
cum inueneris habebis · in nouissi
mis spem · et spes tua non peribit · Ne in
sidieris et queras impietatem
in domo iusti · neque uastes requiem
eius · Septies enim cadet iustus · et
resurget · impii autem ruent
corruent in malum · Cum ceciderit ini
micus tuus ne gaudeas · et in rui
na eius ne exultet cor tuum · ne
forte uideat dominus et displiceat ei
et auferat ab eo iram suam · Ne conten
das cum pessimis · nec emuleris im
pios quoniam non habent spem futurorum mali ·
et lucerna impiorum extinguetur · Time
dominum fili mi et regem · et cum detractori
bus ne commiscearis · quoniam repente
consurget perditio eorum · et ruinam
utriusque quis nouit · Hec quoque
sapientibus cognoscere personam in iu
dicio non est bonum · Qui dicunt
impio iustus es · maledicent eis
populi · et detestabuntur eos tribus · Qui
arguunt laudabuntur · et super eos ueni
et benedictio · Labia deosculabitur
qui recta uerba respondet · Prepara
foris opus tuum et diligenter exerce
agrum tuum · et postea edifices domum
tuam · Ne sis testis frustra contra
proximum tuum · nec lactes quemquam
labiis tuis · Ne dicas quomodo fecit
michi sic faciam ei · et reddam unicuique
secundum opus suum · Per agrum hominis
pigri transiui · et per uineam stul
ti uiri · et ecce totum repleuerant
urtice · operuerant superficiem eius spine ·
et maceria lapidum destructa erat · Quod cum · erat.
cum uidissem posui in corde meo · et
exemplo didici disciplinam · Usque quo
piger dormis · Usque quo de sompno con
surges · Paruum inquit dormies mo
dicum dormitabis · Pauxillum
manus conseres ut quiescas et
ueniet tibi quasi cursor egestas tua ·
et mendicitas tua quasi uir arma
tus ·
25 Hee quoque parabole salomonis quas
transtulerunt uiri ezechie regis iu
da · Gloria dei est celare uerbum · et gloria re XXV
gum inuestigare sermonem · Celum
sursum et terra deorsum · et cor regum
scrutabile · Aufer rubiginem de
argento · et egredietur uas purissimum ·

aufert impietatem de uultu regis
et firmabitur iustitia thronus eius. Ne
gloriosus appareas coram rege. et
in loco magnorum ne steteris. Me-
lius est enim ut dicatur tibi ascende
huc. quam ut humilieris coram prin-
cipe. Que uiderunt oculi tui nō
proferas in iurgio cito: ne post-
ea emendare nō possis cum dehone-
staueris amicum tuum. Causam tuam
tracta cum amico tuo et secretum
extraneo ne reueles ne forte in-
sultet tibi cum audierit et expro-
brare nō cesset. Gratia et amicitia
liberant quas tibi serua ne exprobrabi-
lis fias. Mala aurea in lectis ar-
genteis qui loquitur uerbum in tempore
suo. Inauris aurea et margari-
ta fulgens qui arguit sapientem et
aurem obedientem. Sicut frigus
niuis in die messis ita legatus
fidelis ei qui misit eum animam
illius requiescere facit. Nubes et
uentus et pluuia nō sequentes.
uir gloriosus et promissa nō im-
plens. Patientia lenietur princeps
et lingua mollis confringet duri-
tiam. Mel inuenisti comede quod
sufficit tibi. ne forte saciatus euo-
mas illud. Subtrahe pedem tuum
de domo proximi tui. ne quando sac-
iatus oderit te. Iaculum et gladius
et sagitta acuta. homo qui loquitur
contra proximum suum falsum

testimonium. Dens putridus et pes
lapsus qui sperat super infideli in die
angustie. et amittit pallium in die
frigoris. Acetum in nitro qui cantat
carmina pessimo cordi. Sicut tinea
uestimento. et uermis ligno: ita tri-
stitia uiri nocet cordi. Si esurierit in-
imicus tuus ciba illum. si sitierit
aquam da illi bibere. Prunas enim
congregabis super caput eius. et dominus
reddet tibi. Ventus aquilo dissipat
pluuias. et facies tristis linguam
detrahentem. Melius est sedere in an-
gulo domatis quam cum muliere liti-
giosa et in domo communi. Aqua frigi-
da anime sitienti: et nuntius bonus de
terra longinqua. Fons turbatus
pede et uena corrupta. iustus cadens
coram impio. Sicut qui mel comme-
dit multum et nō est ei bonum: sic qui
perscrutator est maiestatis oppri-
metur a gloria. Sicut urbs patens
et absque murorum ambitu. ita uir
qui nō potest in loquendo cohi-
bere animum suum. Quomodo nix esta- XXVI
te et pluuie in messe: sic indecens
est stulto gloria. Nam sicut auis ad
alia transuolans: et passer quolibet
uadens. sic maledictum frustra pro-
latum in quempiam superueniet. Flagel-
lum equo. et camus asino. et uirga
in dorso imprudentium. Ne respōde-
as stulto iuxta stultitiam suam: ne
efficiaris ei similis. Responde

stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi
sapiens videatur. Claudus pedibus
et iniquitatem bibens, qui mittit verba
per nuntium stultum. Quomodo pulchras
frustra habet claudus tibias, sic inde-
cens est in ore stultorum parabola. Si-
cut qui mittit lapidem in acervum
Mercurii, ita qui tribuit insipienti ho-
norem. Quomodo si spina nascatur in ma-
nu temulenti, sic parabola in ore
stultorum. Iudicium determinat causas:
et qui imponit stulto silentium iras
mitigat. Sicut canis qui revertitur ad
vomitum suum, sic imprudens qui iterat
stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem
sibi videri? magis illo spem habebit insi-
piens. Dicit piger: leo est in via,
leaena in itineribus. Sicut ostium vertitur
in cardine suo, ita piger in lectulo
suo. Abscondit piger manum sub ascel-
la sua, et laborat si ad os suum conver-
terit. Sapientior sibi piger videtur septem
viris loquentibus sententias. Sicut
qui apprehendit auribus canem, sic qui
transit impatiens commiscetur rixe
alterius. Sicut noxius est qui mittit
lanceas et sagittas in mortem, ita vir
qui fraudulenter nocet amico suo:
et cum fuerit deprehensus dicit: ludens
feci. Cum defecerit ligna, extinguetur
ignis: et susurrone subtracto iurgia
conquiescunt. Sicut carbones ad pru-
nas et ligna ad ignem, sic homo iracundus
suscitat rixas. Verba susurronis quasi

simplicia: et ipsa perveniunt ad intima
cordis. Quomodo si argento sordido
ornare velis vas fictile, sic labia
tumentia cum pessimo corde sociata.
Labiis suis intelligitur inimicus,
cum in corde tractaverit dolos. Quando sup-
miserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam
septem nequitiae sunt in corde illius.
Qui operit odium fraudulenter, re-
velabitur malitia eius in concilio.
Qui fodit foveam, incidet in eam: et qui
volvit lapidem, revertetur ad eum.
Lingua fallax non amat veritatem:
et os lubricum operatur ruinas. Ne glori- XXVII
eris in crastinum, ignorans quid super-
ventura pariat dies. Laudet te alie-
nus, et non os tuum: extraneus, et non
labia tua. Grave est saxum, et one-
rosa harena: sed ira stulti utroque gra-
vior. Ira non habet misericordiam, nec erum-
pens furor: et impetum concitati spiritus
ferre quis poterit? Melior est mani-
festa correctio quam amor absconditus.
Meliora sunt vulnera diligentis
quam fraudulenta odientis oscula.
Anima saturata calcabit favum: anima
esuriens et amarum pro dulci sumet.
Sicut avis transmigrans de nido
suo, sic vir qui relinquit domum suam.
Unguento et variis odoribus delectatur
cor: et bonis amici consiliis anima dul-
coratur. Amicum tuum et amicum patris
tui ne dimiseris: et domum fratris
tui ne ingrediaris in die afflictionis

nis sue. Melior est uicinus iuxta quam
frater procul. Stude sapientie fili mi
meum et letifica cor meum: ut possis expro
branti respondere sermonem. Astutus
uidens malum absconditus est: paruuli
transeuntes sustinuerunt dispendia.
fidem Tolle uestimentum eius qui spopondit
pro extraneo et pro alieno aufer ei
pignus. Qui benedicit proximo suo
uoce grandi de nocte consurgens:
maledicenti similis erit. Tecta per
stillantia in die frigoris et litigio
sa mulier comparantur. Qui retinet eam
quasi qui uentum teneat et oleum dextere sue
euacuet euocet. Ferrum ferro exacuitur et homo
exacuit faciem amici sui. Qui seruat
ficum comedet fructus eius: et qui custos
est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis
resplendent uultus prospicientium:
sic corda hominum manifesta sunt pruden
tibus. Infernus et perditio numquam reple
tur. Similiter et oculi hominum insatia
biles. Quomodo probatur in conflatorio
argentum et in fornace aurum: sic pro
batur homo ore laudantium. Cor iniqui
exquirit mala: cor autem rectum exqui
rit scientiam. Si contuderis stultum
in pila quasi tipsanas feriente desup
per pilo: non auferetur stultitia eius ab
eo. Diligenter agnosce uultum peco
ris tui: tuosque greges considera. Non
enim habebis iugiter potestatem: sed co
rona tribuetur tibi in generatione
et generationem. Aperta sunt prata et
apparuerunt herbe uirentes: collecta
sunt fena de montibus. Agni
sunt ad uestimentum tuum: et hedi ad
agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum
in cibos tuos: in necessaria domus
tue: et ad uictum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente.
iustus autem quasi leo confidens absque
terrore erit. Propter peccata terre mul
ti principes eius: et propter hominis sapien
tiam et horum scientiam que dicuntur uita du
cis longior erit. Vir pauper calump
nians pauperes similis est ymbri
uehementi in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant impium:
qui custodiunt: succenduntur contra eum.
Viri mali non cogitant iudicium: qui
autem requirunt dominum animaduertunt
omnia. Melior est pauper ambulans
in simplicitate sua: quam diues prauis
itineribus. Qui custodit legem filius
sapiens est. Qui autem comessatores
pascit: confundit patrem suum. Qui co
aceruat diuitias usuris et fenore
liberali in pauperes eas congregat.
Qui declinat aures suas ne audiat
legem: oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in uia mala: in interitu
suo corruet: et simplices possidebunt
bona eius. Sapiens sibi uidetur uir
diues: pauper autem prudens scrutabitur
eum. In exultatione iustorum multa
gloria est: regnantibus impiis ruine
hominum. Qui abscondit scelera

sua non dirigetur. qui autem confessus fuerit et reliquerit ea: misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus: qui vero mentis est dure: corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia: multos opprimet per calumpniam. Qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui calumpniatur anime sanguinem si usque ad lacum fugerit nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit. Qui perversis graditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus. qui sectatur ocium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur. qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non benefacit iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniat ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre et dicit hoc non est peccatum: particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat. Qui vero sperat in domino saginabitur. Qui confidit in corde suo stultus est. Qui autem graditur sapienter: ipse laudabitur. Qui dat pauperi non indigebit. qui despicit deprecantem: sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines: cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

Viro qui corripientem dura cervice contempnit repentinus superveniet interitus: et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum: qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram: vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit: sive irascatur sive rideat: non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii: omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes: thronus XXIX

eius firmabitur in eternum. Virga at-
sapientiam que correctio tribuit sapientiam. puer au-
tem qui dimittitur voluntati sue con-
fundit matrem suam. In multipli-
catione impiorum multiplicabun-
tur scelera: et ruinas eorum iusti vi-
debunt. Erudi filium tuum et refrige-
rabit te: et dabit delicias anime tue.
Cum prophetia defecerit dissipabitur
populus: qui vero custodit legem
beatus est. Servus verbis non potest
erudiri: quia quod dicis intelligit:
et respondere contempnit. Vidisti ho-
minem velocem ad loquendum: stulti-
tia magis speranda est quam illius cor-
reptio. Qui delicate a pueritia nu-
trit servum suum: postea sentiet eum
contumacem. Vir iracundus provocat
rixas. et qui ad indignandum facilis
est: erit ad peccata proclivior.
Superbum sequitur ignominia. et hu-
milem spiritu suscipiet gloria. Qui cum
fure participat: odit animam suam.
adiurantem audit et non indicat.
Qui timet hominem cito corruet: qui
sperat in domino sublevabitur. Multi
requirunt faciem principis: et iudi-
cium a domino egreditur singulorum. Abho-
minantur iusti virum impium: et ab-
hominantur impii eos qui in recta
sunt via. Verbum custodiens filius
extra perditionem erit. Verba congregantis
filii vomentis.
XXX Visio quam loquutus est vir cum quo est
deus et qui cum deo secum morante con-
fortatus ait. Stultissimus sum viro-
rum: et sapientia hominum non est mecum.
Non didici sapientiam: et non novi sci-
entiam sanctorum. Quis ascendit in celum
atque descendit? Quis continuit
spiritum in manibus suis? Quis colli-
gavit aquas quasi in vestimento? Quis
suscitavit omnes terminos terre? Quod
nomen est eius: et quod nomen filii eius
si nosti? Omnis sermo dei ignitus: clipe-
us est sperantibus in se. Ne addas quicquam
verbis illius: et arguaris inve-
niarisque mendax. Duo rogavi
te ne deneges michi antequam moriar.
Vanitatem et verba mendacia longe
fac a me. mendicitatem et divitias
ne dederis michi. tribue tantum vic-
tui meo necessaria: ne forte satiatus
illiciar ad negandum et dicam quis
est dominus? et egestate compulsus furer
et periurem nomen dei mei. Ne accuses
servum ad dominum suum: ne forte male-
dicat tibi et corruas. Generatio que
patri suo maledicit et que matri sue non
benedicit. Generatio que sibi munda
videtur: et tamen non est lota a sordibus suis.
Generatio cuius excelsi sunt oculi et
palpebre eius in alta porrecte.
Generatio que pro dentibus gla-
dios habet: et commandit molaribus
suis ut comedat inopes de terra.
et pauperes ex hominibus. Sanguisuge
due sunt filie dicentes. affer. affer.

Tria sunt insaturabilia et quartum
quod numquam dicit sufficit. Infernus
et os vulve et terra que non satiatur
aqua. Ignis vero numquam dicit suf-
ficit. Oculum qui subsannat patrem
et qui despicit partum matris sue, suffo-
diant eum corvi de torrentibus et come-
dant eum filii aquile. Tria sunt dif-
ficilia mihi et quartum penitus ignoro.
Viam aquile in celo, viam colubri
super petram, viam navis in medio
mari et viam viri in adolescentia.
Talis est et via mulieris adultere
que comedit et tergens os suum
dicit non sum operata malum. Per tria
movetur terra et quartum quod non
potest sustinere. Per servum cum reg-
naverit, per stultum cum saturatus
fuerit cibo, per odiosam mulierem
cum in matrimonium fuerit assumpta,
et per ancillam cum fuerit heres domine
sue. Quatuor sunt minima terre
et ipsa sunt sapientiora sapientibus.
Formice populus infirmus, que pre-
parant in messe cibum sibi. Lepuscu-
lus plebs invalida, qui collocat in
petra cubile suum. Regem locusta non
habet et egreditur universa per turmas
suas. Stellio manibus nititur et mo-
ratur in edibus regis. Tria sunt que
bene gradiuntur et quartum quod incedit
feliciter. Leo fortissimus bestia-
rum ad nullius pavebit occursum.
Gallus succinctus lumbos et aries
nec est qui resistat ei. Et qui stultus
apparuerit postquam elevatus est in
sublime. Si enim intellexisset, ori suo
imposuisset manum. Qui autem
fortiter premit ubera ad elici-
endum lac exprimit butirum et qui
vehementer emungit elicit sangui-
nem et qui provocat iras producit
discordias. Verba Lamuel regis.
Visio qua erudivit eum mater sua. Quid
dilecte mi, quid dilecte uteri mei,
quid dilecte votorum meorum.

XXXI

Ne dederis mulieribus substantiam
tuam et divitias tuas ad delendos
reges. Noli regibus o Lamuel noli
regibus dare vinum, quia nullum secre-
tum est ubi regnat ebrietas, ne for-
te bibant et obliviscantur iudicio-
rum tuorum et mutent causam filiorum
pauperis. Date siceram merentibus
et vinum his qui amaro sunt ani-
mo. Bibant et obliviscantur egestatis
sue et doloris sui non recordentur am-
plius. Aperi os tuum muto et causis
omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi
os tuum, decerne quod iustum est,
et iudica inopem et pauperem. Mulie-
rem fortem quis inveniet? Procul et de
ultimis finibus pretium eius. Confi-
dit in ea cor viri sui et spoliis non
indigebit. Reddet ei bonum et non
malum omnibus diebus vite sue.
Quesivit lanam et linum et operata
est consilio manuum suarum. Fac-

quasi navis institoris de longe por-
tans panem suum. Et de nocte surrexit
deditque predam domesticis suis et ciba-
ria ancillis suis. Consideravit a-
grum et emit eum; de fructu manu-
um suarum plantavit vineam. Accin-
xit fortitudine lumbos suos et ro-
boravit brachium suum. Gustavit
et vidit quia bona est negociatio eius.
Non extinguetur in nocte lucerna eius.
Manum suam misit ad fortia et digiti
eius apprehenderunt fusum. Manum
suam aperuit inopi et palmas su-
as extendit ad pauperem. Non timebit
domui sue a frigoribus nivis. Omnes
domestici eius vestiti sunt ~~frigori-~~
~~bus~~ duplicibus. Stragulatam vestem fecit
sibi; byssus et purpura vestimentum
eius. Nobilis in portis vir eius quando
sederit cum senatoribus terre. Sin-
donem fecit et vendidit et cingulum
tradidit chananeo. Fortitudo et de-
cor indumentum eius et ridebit in die
novissimo. Os suum aperuit sapientie
et lex clementie in lingua eius. Con-
sideravit semitas domus sue et panem
ociosa non comedit. Surrexerunt
filii eius et beatissimam predicave-
runt; vir eius et laudavit eam.
Multe filie congregaverunt divi-
tias; tu supergressa es universas.
Fallax gratia et vana est pulchri-
tudo. Mulier timens dominum ipsa
laudabitur. Date ei de fructu manuum
suarum et laudent eam in portis opera
sua. Incipit prologus super ecclesiasten.

Memini me ante hoc ferme quin-
quennio, cum adhuc rome essem
et ecclesiasten sancte blesille legerem, ut eam
ad contemptum huius mundi pro-
vocarem, et omne quod in mundo cerne-
ret putaret esse pro nichilo, rogatum
ab ea ut in morem commentarioli ob-
scura queque dissererem, ut absque me
posset intelligere que legebat. Itaque
quoniam in procinctu nostri operis subita
morte subtracta est, et non meruimus
o paula et eustochium talem vite nostre
habere consortem, tantoque vulnere tunc
percussus obmutui. Nunc in beth-
leem positus, augustiore videlicet
civitate, et illius memorie et vobis
reddo quod debeo. Hoc breviter admonens
quod nullius auctoritatem secutus sum, sed
de hebreo transferens magis me lxx in-
terpretum consuetudini coaptavi,
in his dumtaxat que non multum
ab hebraicis discrepabant. Interdum
aquile quoque et symachi et theodotionis
recordatus sum, ut nec novitate
nimia studium lectoris terrerem, nec
rursum contra conscientiam meam fonte
veritatis omisso opinionum rivu-
los consectarer. Explicit prologus.

Incipit liber ecclesiastes.

Verba ecclesiastes filii da-
vid regis iherusalem. Va-
nitas vanitatum

Ecclesiastes